

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Nummotheca Principum Austriae

ex gazis Aulae Caesareae potissimum instructa, & aliunde aucta, quae a prima aetate, qua in Austria cusa fuit moneta Sub Babenbergicae Stirpis Marchionibus, Ad Usque Habsburgicae Gentis Principes, Lineae Hispano-Austriacae, Huiusque Masculum Ultimum Carolum II. Regem Hispan.

Complectitur tabulas aeri incisas LI

Herrgott, Marquart

Friburgi Brisgoviae, 1752

[Text]

[urn:nbn:de:bsz:31-241470](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-241470)

Tab.
XLVII.
1699.

CAROLUS II.
HISPANIARUM REX.
BREVIARIUM VITÆ EX NUMMIS.

CAROLUS anno 1661. die VI. Novemb. in lucem susceptus, nondum quadrimus, defuncto PHILIPPO IV. patre, Rex Hispaniarum, Indiarumque, nec non utriusque Siciliae (34.) renuntiatus, matrique in tutelam traditus fuit (1-3. 33.).

At hæc tamen tenerrima & ad rem quamlibet inepta novi Regis ætas, cui & singularis corporis imbecillitas accedebat, minime obfuit, quin spem de eo summam conciperent cives, atque ex nomine omen capientes, alterum CAROLUM V. sibi redditum prædicarent (4. 5. 7.): qua tamen brevi iterum destituti sunt. Tribus enim, regnante CAROLO, gravissimis a LUDOVICO XIV. Regis affine, bellis impetiti Hispani, etsi ad ea plerumque non omnino imparati accederent (8. 10.), plerumque tamen inferiores discesserunt.

Primum anno 1667. ex titulo *iuris devolutionis Brabantini*, ut diximus, a Gallis illatum, anno sequenti, pace *Aquisgranensi*, compositum (9.) fuit.

Alterum, cui CAROLUS in Ordinum fœderatorum gratiam unacum LEOPOLDO Imp. implicitus (11.) fuit, pace *Neomagensi*, anno 1679. sopitum quidem est, nec tamen ita extinctum, ut ne CAROLUS cum Angliæ Rege, ad illam contra Gallorum violentias tuendam, anno 1681. fœdus sancire (17.) atque anno sequenti arma denuo capere (19.) cogeretur; quod tamen incendium anno 1684. pactis viginti annorum induciis (20. 37.) restinctum est.

Sed neque hæc diu durabant; novum enim idque violentum fatis bellum anno 1688. exortum, pace demum *Rysvicensi* (29. 30.) anno 1697. perfecta, finem accepit.

Sed CAROLUM non solum bellorum cura, verum etiam id cum primis sollicitum tenebat, ut regnis suis legitimum post se heredem relinqueret. Quare matrimonii fœdere bis se constrinxit. Primo cum MARIA LUDOVICA *Francico-Aurelianensi*, quam sibi anno 1679. desponsatam (13-15.) anno sequenti in regnum deduci curavit (16.). Sed ea anno 1689. die XII. Febr. præmatura nec opinata morte extincta, vota pro suscipiendo herede duplicata sunt (22. 23. 24.), Rexque alteram thori sociam, ANNAM *Palatino-Neoburgicam* (21-27.) sibi, at sine fructu, iunxit (21. 24-27.).

TOM. II. P. I.

G g

Eo

CAROLUS II.
HISPAN.
REX.

CAROLO itaque anno 1700. die 1. Novembris, cum antea iam (51.), immo per totum vitæ cursum, ex morbo tentatus fuisset, sine sobole decedente, stirps *Austriaco-Carolina* pariter extincta fuit. *Theatr. Europ. & monum. publ.*

Tab.
XLVII.

NUMMI MNEMONICI ET ICONICI.

I.

Tab.
XLVII.

CAROLVS. II. D: ei G: ratia
HISP: *aniarum* ET. INDIAR. *um*
REX. Protome CAROLI arma-
ta cum longis capillis, ad tergum
defluentibus, capite nudo, ad
lævam converso, cum ordinis
aurei velleris insigni.

MARIANNA. D: ei G: ratia
HISP: *aniarum* ET. INDI: *arum*
REGINA. GVBER: *natrrix*. Pro-
tome Reginae velatae, dextror-
sum conversae, habitu quasi re-
ligioso, more scilicet Regina-
rum Hispaniae, quibus leges e-
ius regni ecclesiasticae omnem ad
a secunda vota aditum (a) præ-
cludunt, certumque vestis genus
b deferendi legem præscribunt (b).

Resignatis testamenti tabulis
PHILIPPI IV. ad CAROLUM tota
successio omnium provinciarum
deferebatur; cumque sui iuris
nondum esset, matri tutela de-
mandata, omnesque omnium
provinciarum res interim admi-
nistrandae commissae fuerunt.

Quæ causa est, cur hic cum
filio tanquam *Gubernatrix* com-
pareat. *M. Imp. ar. pond. sem-
unc. 1. dr. V. L. T. II. p. 512.*

II.

CAROLVS. II. D. ei G. ratia
HISPAN. *iarum* REX. Effigies
Regis fere ut num. præcedenti.

(a) Concil. Tolet. XIII. anni 683. can. 5.
(b) Concil. Cæsar. August. III. anni 691.
can. 3. cit. D. VAN LOON.

MARIANNAE AVSPICII S. ena-
tus P. *opulus* Q. ue H. *annonie*.
1666. Corona regia, posita
super pulvinari, in sella, seu men-
sa sito.

Antiqui eiusmodi schemate
summum imperium designare
solebant. Extat apud Cl. OI-
SELIVM (c) numisma IULII CÆ-
SARIS, in quo sella curulis cum
corona laurea depicta, ad cu-
ius utrumque latus singuli fasces
cum securibus, *Consulum* in-
signia, eriguntur, quibus tam
domi in civilibus, quam foris
in exercitu summum imperium
Cæsaris designari docet. Hinc
facile patet nummi huius argu-
mentum idem esse, quod præ-
cedentis. *V. L. l. c.*

III.

CAROLVS. II. HISPANIARVM.
REX. Protome Regis armata,
fere ut num. 1. nisi quod hic
adversa fronte repræsentetur.

MARIANNA. HISPANIAR. *um*
REGINA. GVBERNATRIX. Pro-
tome Reginae tutricis adversa:
cetera ut num. 1. adeoque haud
dubie eiusdem numisma argu-
menti est. *M. Imp. ar. fus.
pond. semunc. 2. dr.*

IV.

CAROLVS II. D. ei G. ratia HISP.
aniarum ET. INDI. *arum* REX. ZC.
(et cetera.) Caput Regis nudum
ad pectus cum paludamento &
patagio

(c) In Thef. numif. antiq. p. 478. ad Tab.
XCVI. num. VII.

Tab. XLVII. patagio ex pellibus murinis Ponticis, cum ordinis aurei velleris tessera, a dextris sinistrorsum.

In averfa Phœnix rogo insiftens, solis radiis collustratur, cinctus duobus ramis oleagineis, & e cineribus suis renascens, addito lemmate: RENASCITVR. & in imo 1666.

Hanc nimirum alitem crediderunt veteres, alii quingentesimo quoque anno, alii post annos sexcentos, renovari, & magni tum simul conversionem anni fieri. Hinc in nummis antiquis sequioris ævi frequenter occurrit, rogo insiftens, cum perigraphæ: FELIX TEMPORVM REPARATIO.

Hisce nummis ergo, quorum VAN LOON, loco mox citando, plures exhibet, forma tantum diversos, & quos Brabantini & Flandri, cum fidei sacramento obligarentur CAROLO, percutiendos curarunt, insignia ediderunt testimonia expectationis, quam de CAROLO, licet tum annum ætatis quartum nondum egresso, conceperant. Phœnix namque haud dubie CAROLUM V. designat, quem in hoc CAROLO rediisse quasi in orbem ominabantur, cuiusque vestigiis hunc inhæsurum sperabant. *V. L. loc. cit. p. 514. & 515.*

V.

Habes hic nummum priori per omnia similem. Observes tantum, CAROLUM hic CO. *mitem FLAN. drie* adhuc appellari; quia in Flandria nummus cufus est, *Gandarvi* scilicet. *Ib.*

TOM. II. P. I.

VI.

Adversa huius nummi pars cum eo, qui num. 1. descriptus est, convenit. CAROLUS II. HISPAN. REX.

Aversa globum exhibet terrestrem, superque eum coronam regiam, insertis eidem scepro & gladio decussatis. Apparet desuper SPIRITUS Sanctus sub columbæ specie, hæc omnia suo illustrans splendore. Additur lemma: TE MODERATORE.

Docetur hoc numismate qualiter CAROLUS regimen suum instituturus sit, aut instituere oporteat, si feliciter regnare cupiat: videlicet, ut sive bello, sive pace, cuncta Deo auspice & *Moderatore* agat. *Ib. p. 511.*

VII.

CAROL. us D. ei G. ratia HISP. ANIARUM ET. INDI. ARUM REX. Insignia *Hispanica* coronata, aurei velleris torque cincta.

In postica HERCULIS columnæ coronatæ, in fluctibus maris positæ, appensis schedulis, quibus CAROLI V. symbolum: PLUS OVLTRE inscriptum. Inter eas ex undis sol emergit, ac superius numerus anni 1666. legitur, media manu expansa, *Antverpie* tessera. Additur lemma: REDIT. IDEM.

Egregie nummus spem Belgarum declarat, de CAROLO, novo Rege conceptam, fore, ut CAROLI V. abavi sui vestigia ad amissim sequatur, & exemplo tam illustri excitatus, eius virtutes ita exprimat, ac si idem olim occidens, solis ad instar, denuo exortus fuisset. *Ib.*

G g 2

VIII.

VIII.

CAROLUS II.
HISPAN.
REX.

CAROLUS II. D. ei G. gratia HISP. ANIARUM ET. INDIAR. UM REX. 1667. Protome Regis armata cum ordinis aurei velleris tessera, capite nudo, ad lævam converso, accisis nonnihil capillis.

†. PROP. V. G. N. A. C. V. L. V. M. PATRIÆ. DAT. NOBIS. CHRONOSTICHON ANNUM MDCLXVII. EXPRIENS. Delineatio urbis *Carolo-Regii*, insignibus munitæ operibus.

Rex Gallix pacis *Pyrenæe* leges insuper habens, cum defuncto PHILIPPO IV. Belgium ad coniugem suam, Regis mortui filiam natu maximam pervenisse contenderet; eo quod *ius devolutionis Brabantinum* (quod tamen de personis privatis tantum intelligendum) ita ferret, primum, viva matre, omnia experiri voluit, ut sine armis res gereretur. Hispani interim, qui, ne rumperetur Regis mortui testamentum, ne pedem quidem terræ cedere constituerant, vim a Rege Gallix extimescentes, nihil sibi omittendum censebant, ne imparati imprudentesque offenderentur.

Ergo Brabantix tuendæ causa Præfectus Belgii inter *Hannoniam* & *Namurcensem* Comitatum, loco opportuno selecto, novum condidit propugnaculum, *Carolo-Regium* (*Charle-roy*) in Regis honorem appellatum, situ & operibus facile celeberrimis munimentis comparandum. Atque hoc ipsum in nostro calculo cernitur. *Ib. T. III. p. 4.*

(a) Theatr. Europ. tom. x. p. 761.

IX.

Tab.
XLVII.

CAROLVS. II. D. ei G. gratia HISP. ANIARUM ET. INDIAR. UM REX. Protome Regis cum patagio ex tæniis denticulatis, & torque aurei velleris: capite nudo, ad lævam respiciente. Retro in margine nomen artificis: A. W. *aterloos*.

.HINC. VIGOR. INDE. ROBVR. Corona regia tegit ancoram, & palam, terræ infixam. Super his posita est, ex mente Cl. D. VAN LOON parma cum tesseris *Austriacis*, littera c, prima scilicet nominis CAROLI, circumclusa. Eam ambiunt duo olivæ rami, sed supra illam cernuntur gladius & sceptrum, in diversa abeuntia. Ut verum fatear, quod D. VAN LOON scutum videtur, id sphaeram ego putaverim. Neque vero *Austria* scutum rotundum alioquin esse solet.

Occasionem D. VAN LOON nummo putat præbuisse, pacem inter Hispanos & Gallos anno 1668. Aquisgrani conciliatam, opera Anglorum, Bataavorum & Suecorum, qui huius ipsius rei causa societatem iniverant; quæ pax Bruxellis, Antverpiæ & Madriti publice quoque promulgata fuit, Hispanis tamen parum grata, qui insignem Belgii partem amiserunt (a). *Ib. p. 21.*

X.

CAROLVS II DEI GRATIA HISPANIARVM ET INDIARVM REX FLANDRIÆ COMES. Protome CAROLI armata, ac torque aurei velleris conspicua, fere ut num. I. In imo sub brachio Re-

a

Tab.
XLVII.

Regis dextro nomen sculptoris legitur ROET. *tiers.*

an. 1739. p. 241. *V. L. T. IIII.* CAROLUS II. HISPAN. REX.

XI.

In postica prospectus urbis *Ostende*, novis operibus seu munimentis instructæ. Desuper tres genii comparent aligeri, quorum duo fertum tenent laureum, & ex his alter tubam insuper inflat, in quam manus e nubibus prodiens velut digitum intendit, ac tertius denique dextra palmæ ramum sustinet, sin. schedam volitantem, cui chronogramma, annum salutis MDCLXXII. exprimens, inscriptum: *NeptVno ID frenVM CarolVs apposVlt.* Postremo in ambitu legitur: FLANDRIA OSTENDÆ, scilicet nova opera addidit.

CAROL. us II. D. ei G. ratia HISP. aniarum ET. INDIAR. um REX. 1673. Protome CAROLI armata cum insigni ordinis aurei velleris, capite nudo cum longis capillis, & ad lævam converso.

In averfa pes anterior leonis sceptrum, per coronam transiens, e nubibus protendit, adiecto lemmate: EX. VNGVE. LEONEM. 1673.

Tritum hoc proverbium de iis, qui insigni aliquo virtutis specimine edito, plurium adeo spem faciunt. Rex ergo CAROLUS, cum ad Batavorum se applicasset amicitiam, eorumque afflictis rebus adversus Gallos, a quibus gravissimo bello, anno præterito, obruti erant, promptissimum tulisset auxilium, iunctis suis copiis exercitui Hollandico & Cæsareano, qui mox *Bonnam* cepit, ætate adhuc vix tantis matura rebus; præclarum hoc calculo, *Antverpiæ* cuso, virtutis argumentum, unde plura aliquando speranda sint, edidisse perhibetur. *V. L. l. c. p. 120.*

XII.

† CARLOS. II. DEL. GRATIA. REY. DE. LASPAÑAS. Y. DE LAS. YNDIAS. 1679. Effigies Regis togati adversa fronte, ad medium corpus, cum pileo cristato in capite, & torque aurei velleris, dextra sceptrum tenentis, sinistra demissa: ab

G g 3 hume- iusd. vernacula script. tom. 1. pag. 608.

Crescentibus magis magisque Gallorum opibus, Hispani experientia edocti, quam parum fida firmaque pax cum illis esset, atque adeo novum bellum, brevi exarsurum, pertimescentes, maxime cum LUDOVICUS XIV. anno 1671. cum exercitu in Flandriam, quamquam nihil hostiliter agens, descenderet (a): adversus omnem impetum Belgium defendendum rati, loca castellis idonea dicto anno muniverunt, operibus antiquis nova addiderunt, tanto quidem studio, ut etiam Clerici opus facerent.

In primis restituerunt fossas *Ostende*, earumque securitati novis operibus prospexerunt. Cuius rei testis hic nummus, anno tamen insequenti percussus. *M. Imp. a. LOCHN. ad*

(a) Vid. RIENCOURT. hist. de LOUIS XIV. tom. I. p. 379. Item Anonym. vit. e-

CAROLUS II.
HISPAN.
REX.

humeris insuper cingulum dependet.

SANT. IAGO. PATRON. DE. SPAN. A. ORA. PRO. NOBIS. 1679. Eques dextra acinacem denudatum, sinistra vexillum tenens, equo incitato vehitur. In prospectu similes duo alii decurrunt.

Crediderim hos equites ex ordine S. IACOBI hic exhiberi, paratos videlicet defendere *Compostellam*, ad ossa eiusdem S. Apostoli proficiscentes; quod ordinis scilicet officium esse scimus, eo fine instituti anno MCLX. & confirmati ab ALEXANDRO III. anno MCLXXV.

In galea equitis maioris seu extantioris concha cernitur, in stragula equi pluries repetita: hæc itidem inter ordinis pertinet insignia. Si quid recte coniecere possim, dies quidam solemnus, ab Equitibus in honorem Patroni sui celebratus, nummo dedit occasionem; cum hic ipse annus Regi in primis nuptialis fuerit. *M. Imp. a. cus. M. S. B. aneoinaurat. sed. fus.*

XIII.

Adversa huius numismatis pars cum num. I. fere convenit: at ordinis aurei velleris insigne haud comparet.

Aversa protomen MARIE LUDOVICÆ regis sponsæ exhibet ad medium pectus, capillis pretiosis gemmis distinctis, & ad tergum usque defluentibus; cum perigraphæ: MARIA. LVISA. D. ei G. ratia HISP. ANIARUM ET. IND. IARUM REGINA. Insuper sculptor nomen suum adiecit, quod in antica & postica per

partes impressum est: PHILIPVS ROTTIERS. Tab. XLVII.

Rex posteaquam ex ephebis excefferat, atque ad pubertatem adoleverat, animum ad connubium advertens, misit anno 1670. in Galliam *Paulum SPINOLAM DORIAM*, qui filiam Ducis *Aurelianensis* peteret. Quod necessitudinis sanctioris vinculum cum Rex Gallie commodum sibi putaret, consentiente quidem patre, haud dubitavit Principem Virginem Regi CAROLO collocare. Hinc die XXXI. Iulii *Fonte Bellaqueo* nuptiæ summo splendore, Principe de *Conti* Procuratoris munere obeunte, celebrabantur. Atque harum nuptiarum monumentum præfens hoc numisma est. *Ib. p. 270.*

XIV.

Adversa pars cum num. I. convenit.

MARIA. LVDOVICA. D. ei G. ratia HISP. ANIARUM IND. IARUM REGINA. Protome novæ Regine eximie comitæ, dextrorsum versa.

Est nummus nuptialis, quem & D. VAN LOON loco citato exhibet, adeoque ad annum 1679. referendus. *M. Imp. a. ar. obductus.*

XV.

CAROLVS II. D. ei G. ratia HISPANIARVM ET INDIARVM REX FLANDRIÆ COMES. Effigies Regis fere ut num. præcedenti.

In aversa dextræ iunctæ, medietate inter scuta *Hispaniæ* & *Franciæ*, nec non *Castellana* satrapie. Cor-

